

До питання абсолютного та відносного «іmunітету свідка» в господарському процесі України

Денис Горелов

*студент 2 курсу магістратури юридичного факультету,
спеціальність «Господарське право»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна*

Інституту доказів завжди приділялась значна увага, а його розвиток формувався на протязі довготривалого періоду розвитку суспільства та права. Необхідно зазначити, що на кожному етапі свого розвитку інститут доказування визначав свою модель доказування, яка діяла тривалий час поки життя не вносило коректив до нових правил доказування.

Поняття «свідок» напрацьовано у трьох споріднених значеннях:

- людина, яка була присутня при якій-небудь події, пригоді й особисто бачила що-небудь;
- людина, яку викликають до суду для повідомлення баченого чи почутого нею, надання відомих їй обставин;
- людина, яка присутня для офіційного підтвердження дійсності або правильності чогось [1, с. 76].

Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України» (2017) були внесені суттєві зміни в національне законодавство щодо засобів доказування: законодавцем запроваджено інститут свідків у господарському судочинстві [2]. Таку норму можна вважати цілком революційною, оскільки такий засіб доказування як показання свідків у господарському процесі раніше не брався до уваги у вітчизняному законодавстві. У зв'язку з цим, важливим завданням перед науковцями постає дослідження правового статусу свідків та їхньої ролі під час вирішення спорів господарськими судами. Майже недослідженою при цьому залишається тема «іmunітету свідка» в господарському судочинстві. Так, відповідно до ч. 1 ст. 87 Господарського процесуального кодексу України свідок повинен повідомити про відомі йому обставини, які мають значення для справи, і викласти свої свідчення письмово у заяві [3]. При цьому, певних осіб держава наділяє недоторканістю-іmunітетом, гарантуючи особливі відносини між нею і суспільством (іншими людьми).

За загальним визначенням слово «іmunітет» в перекладі з латинської мови (*immunitas*) означає: звільнення або свобода від чогось [4, с. 216]. Іmunітет свідка в господарському процесі набуває принципового значення і залежить від соціального і професійного статусу особи та її правового положення в суспільстві, у зв'язку з чим, особа наді особливим правовим статусом з боку держави.

Відповідно до стт.67-68 Господарського процесуального кодексу України до осіб, наділених «іmunітетом свідка» можна віднести:

- осіб, яких заборонено допитувати як свідків (абсолютний іmunітет свідка);
- осіб, які мають право відмовитися від дачі показань та осіб, які можуть

відмовитися відповідати на окремі запитання (відносний імунітет свідка) [3].

Таким чином, в господарському процесі наділені «абсолютним імунітетом» свідки: недієздатні фізичні особи, а також особи, які перебувають на обліку чи на лікуванні у психіатричному лікувальному закладі і не здатні через свої фізичні або психічні вади правильно сприймати обставини, що мають значення для справи, або давати показання; особи, які за законом зобов'язані зберігати в таємниці відомості, що були довірені їм у зв'язку з наданням професійної правничої допомоги або послуг посередництва (медіації) під час проведення позасудового врегулювання спору (про такі відомості); судді та присяжні (про обставини обговорення в нарадчій кімнаті питань, що виникли під час ухвалення судового рішення, або про інформацію, що стала відома судді під час врегулювання спору за його участю); інші особи, які не можуть бути допитані як свідки згідно із законом чи міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, без їхньої згоди (ст. 67).

До «відносного імунітету свідка», на мою думку, правильно б було віднести:

- священнослужителів, оскільки їм заборонено давати показання лише щодо відомостей, які були одержані ними на сповіді;
- осіб, які мають дипломатичний імунітет і які не можуть бути допитані як свідки без їхньої згоди, а представники дипломатичних представництв-без згоди дипломатичного представника. Тобто за власною згодою такі свідки можуть надавати свідчення в суді;
- особа, яка відмовляється давати показання щодо себе або членів своєї сім'ї чи близьких родичів. З усіх інших питань така особа має бути допитана.

Таким чином, «абсолютним імунітетом» свідка можна назвати несприйнятливість залучення певного кола осіб якості свідка. Тобто презумпцію недоторканості свідка в господарському процесі. Відповідно, «відносний імунітет свідка»-це сукупність правил, які звільняють певні групи осіб від обов'язку давати показання у господарському процесі.

Вищевикладене дозволяє зробити висновок про те, що «імунітет свідка» в господарському процесі є важливим інститутом, який повинен забезпечити такі конституційні принципи, як охорона прав і свобод людини і громадянина та презумпція невинуватості. Але треба брати до уваги специфіку господарсько-правових відносин, адже залучити як свідків можливо осіб, які перебувають у трудових відносинах або службовій залежності від осіб, які беруть участь у справі. Відповідного «імунітету свідка» чинне законодавство не передбачає, що на практиці може створити цілу низку проблем. Відповідно, діюче законодавство далеке від ідеального, адже містить певні недоліки і прогалини, а тому необхідним є негайне їх усунення.

Ключові слова: Господарський процес; Свідок; Імунітет свідка.

Список використаних джерел

1. Універсальний словник української мови. /за ред. Зоряна Куньч. Київ: навчальна книга, 2007. 848с.
2. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19#Text> (дата звернення: 10.11.2021).
3. Господарський процесуальний кодекс України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12?find=1&text=%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B8#w1_2 (дата звернення: 11.11.2021).
4. Словник іншомовних слів. Київ: Фолио, 2012. 624 с.